AV ČR udělila medaile osobnostem, které významně přispěly k rozvoji oborů

30.4.2026 - Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Letošní první ceremoniál čestných oborových medailí přinesl vyznamenání čtyřem badatelským osobnostem. Předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek ocenil 29. dubna 2026 ve vile Lanna v pražské Bubenči historičku umění Lenku Bydžovskou, chemika Michala Hocka, půdního biologa Karla Tajovského a historika Vojtecha Čelka.

„Čtveřice laureátů zanechala ve svých oborech výraznou stopu. Jejich aktivity a výsledky práce posouvají hranice vědy, ale také se stávají inspirací pro jejich následovníky," zdůraznil předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek a poděkoval oceněným za jejich práci.

Ústav dějin umění – pracoviště snů
Lenka Bydžovská, historička umění, jež profesní kariéru spojila s Ústavem dějin umění AV ČR, převzala medaili Františka Palackého za zásluhy v historických vědách. Věnuje se výzkumu moderního umění, avantgardy a surrealismu v mezinárodním kontextu.

„Lenka Bydžovská přispěla k prosazení a propagaci českých autorů a autorek v zahraničí a k zaplňování bílých míst v poznání dějin umění," vyzdvihl ředitel Ústavu dějin umění AV ČR Tomáš Winter a dodal, že se oddělení, které badatelka vedla, stalo i díky ní respektovaným evropským pracovištěm.

Zásadní je podle Tomáše Wintera rovněž přínos Lenky Bydžovské k rozvoji časopisu *Umění/Art*: „V roli šéfredaktorky se zasloužila o jeho proměnu v mezinárodně uznávanou platformu, v níž publikovali i světoví historici umění, jako je například Ernst Gombrich."

Laureátka vnímá ocenění především jako uznání výsledků svého domovského ústavu: „Stal se pro mě pracovištěm snů už od počátku devadesátých let dvacátého století, kdy jsme se mohli svobodně a veřejně věnovat tématům, která nás zajímala a inspirovala – a to platí dodnes," řekla Lenka Bydžovská.

Badatelka také vyzdvihla, že ji naplňovala týmová spolupráce. „V devadesátých letech měl výzkum českého a středoevropského umění mimořádný mezinárodní ohlas. Vzhledem k tehdejší politické situaci byl o kulturu našeho regionu velký zájem, což vedlo k jejímu širšímu uznání."

Mezi nejlepšími českými chemiky
Medaili Jaroslava Heyrovského za zásluhy v chemických vědách obdržel Michal Hocek z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, který patří k mezinárodně uznávaným odborníkům v bioorganické a medicinální chemii nukleových kyselin. Podílel se mimo jiné na rozvoji metod syntézy modifikovaných nukleových kyselin, které se uplatňují v chemické biologii a diagnostice.

Ředitel pracoviště Jan Konvalinka zdůraznil, že Michal Hocek patří mezi nejlepší současné chemiky: „Studoval pod vedením Antonína Holého, který je jednou z nejvýznamnějších osobností české vědy, a už jen to, že mohl vyrůstat v takovém prostředí, je mimořádným předpokladem pro jeho současné úspěchy."

Michal Hocek se věnoval mimo jiné přípravě modifikovaných nukleosidů a nukleotidů, které jsou významné nejen pro základní výzkum, ale mají také potenciál pro antivirová a protinádorová léčiva. Jak Jan Konvalinka podotkl, už to by stačilo na úspěšnou vědeckou kariéru. Respektovaný vědec se

ale vydal i jinými badatelskými směry, v nichž dosahuje mimořádných výsledků.

Důležitá je také jeho pedagogická činnost. „Vychoval padesátku doktorandů, kteří dnes působí na světových pracovištích, například na ETH v Curychu či Stanfordově univerzitě, a zastávají významné pozice i v průmyslu," zdůraznil Jan Konvalinka.

„Poděkování patří mým kolegům, především členům mé výzkumné skupiny, a to jak současným, tak všem bývalým studentům a postdoktorandům. Za dobu její existence skupinou prošly desítky doktorandů a mladých vědců, z nichž mnozí úspěšně působí na významných pracovištích. S radostí sleduji jejich další kariérní růst," řekl Michal Hocek a závěrem poděkoval také své rodině: „Jsem velmi rád, že tu dnes moje dcery a partnerka jsou se mnou."

Poznávat, co se nám děje pod nohama
Další z oceněných, Karel Tajovský z Ústavu půdní biologie a biogeochemie Biologického centra AV ČR, převzal medaili Gregora Johanna Mendela za přínos biologickým vědám. Patří mezi odborníky na půdní biologii a myriapodologii a k mezinárodně respektovaným badatelům spojujícím taxonomii s ekologií. Ve výzkumech se zaměřuje na půdní faunu a její roli v ekosystémech.

Podle ředitele pracoviště Jana Frouze je laureát příkladem klasického ekologa a přírodovědce v nejlepším slova smyslu: „Karel Tajovský je vědec, který má hluboké znalosti organismů a dokáže je nejen rozpoznat, ale i pochopit jejich způsob života a roli v ekosystému. Tento typ badatelů dnes ale postupně ubývá."

Karel Tajovský se dlouhodobě zabývá půdní zoologií a biologií. „Pokud si představíme běžný lesní ekosystém, většina biomasy, která v něm vznikne, se nakonec dostává na zem ve formě odpadu. Tento materiál dále zpracovávají půdní organismy," vysvětlil Jan Frouz.

Právě studie Karla Tajovského přispěly k poznání, že činnost těchto organismů nemusí rozklad organické hmoty nutně urychlovat, ale v některých případech jej naopak zpomaluje. Exkrementy půdních živočichů mohou v půdě přetrvávat déle než původní opad, což významně ovlivňuje koloběh látek a přispívá k akumulaci organické hmoty v půdě. „Ačkoli může jít o zdánlivě dílčí poznatek, ve skutečnosti jde o proces, který je zásadní pro fungování ekosystémů, a jeho zkoumání pro rozvoj našeho oboru," vyzdvihl Jan Frouz.

„Myslím, že stojí za to poznávat, co se nám děje pod nohama," řekl Karel Tajovský a poděkoval za podporu kolegům i své rodině, která čas od času vyrážela s oceněným vědcem do terénu.

Osobní integrita, vytrvalost a porozumění
Historik Vojtech Čelko, který působil v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, získal Pamětní medaili Jana Patočky. Zaměřuje se na studium soudobých dějin a česko-slovenských vztahů, významně přispěl k rozvoji česko-slovenské historické spolupráce.

Jak upozornil laudátor Juraj Hvorecký z Filosofického ústavu AV ČR, životní dráha Vojtecha Čelka je spjata s klíčovými momenty našich moderních dějin. Profesně osudovým se pro něj stalo setkání s historikem Vilémem Prečanem a práce na dokumentaci událostí roku 1968.

„V období normalizace nemohl působit ve svém oboru a pracoval mimo akademickou sféru, odmítnuto mu bylo na sedmdesát žádostí o zaměstnání," upozornil Juraj Hvorecký. K akademické práci se Vojtech Čelko vrátil až po roce 1989 a působil v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.

„Vedle vědecké činnosti se věnoval organizaci konferencí, editorským aktivitám a podpoře mladé generace – například prostřednictvím mezinárodní soutěže Eustory," uvedl laudátor s tím, že život a práce Vojtecha Čelka jsou podle něj příkladem osobní integrity, vytrvalosti a dlouhodobého úsilí o

porozumění moderním dějinám i o prohlubování česko-slovenských vztahů.

„Děkuji za ocenění i vstřícné přijetí a slova, která zazněla," řekl Vojtech Čelko a dodal, že když se dozvěděl, že by měl převzít medaili Jana Patočky, vzpomněl si okamžitě na Chartu 77. „V období okolo Charty 77 jsem se dozvěděl o odvaze Jana Patočky a o jeho osobním postoji. Pro mě to byl jeden ze silných momentů, kdy jsem si uvědomil význam osobní statečnosti v intelektuálním i občanském životě."

Jak Vojtech Čelko uzavřel, Charta 77 byla mimořádně důležitou událostí a její význam je potřeba připomínat i dnes: „Je důležité udržovat historickou paměť a předávat ji dalším generacím, protože formuje naše hodnoty i naše porozumění současnosti."

Přehled udělovaných medailí najdete na webu Akademie věd ČR.

Připravil: Luděk Svoboda, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR,
Foto: Josef Landergott, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR.

Text a fotografie jsou uvolněny pod svobodnou licencí Creative Commons.

https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/AV-CR-udelila-medaile-osobnostem-ktere-vyznamne-prispely-k-rozvoji-oboru-00001